

I.

UTÁNPÓTLÁS¹

Feuer Mária interjúja Ugrin Gáborral
(1975)

Feuer Mária (Felvégi Andrea felv.)
(epa.niif.hu)

Ugrin Gábor
(vpg.hu)

E sorozatban eddig csaknem száznegyven muzsikussal készítettem interjút, de alig akadt közöttük, aki olyan túláradó lelkesedéssel beszélt munkájáról, mint Ugrin Gábor. 1959-ben fejezte be tanulmány a Zeneművészeti Főiskolán, Vásárhelyi Zoltán vezetésével. A Veress Pálné Gimnázium énektanáraként kiemelkedő pedagógiai munkát végez, számos leendő muzsikust, iskolai énektanárt nevelt: tanítványai nagy részével egy életre megszerettette a zenét. Az Ifjú Zenebarát Klubok Központi Kórusának vezetője és a Bartók Zeneművészeti Szakközépiskola tanára.

- *Ugrin Gáborért rajonganak tanítványai, ő is nagyon szereti munkáját, hivatalosan mégis átszegődött a szakközépiskolába. Miért?*

- Bizonyára emlékszik rá, hogy egy évvel Kodály Zoltán halála után fakultatívvá akarták tenni a gimnáziumi énekórákat s csak nagy társadalmi megmozdulással sikerült ezt megakadályozni. Akkor fogadtam el a szakiskolai kinevezést, mert úgy éreztem: gimnáziumi munkám bizonytalan. Persze a Veress Pálné-beli tanításról azóta sem tudtam lemondani. Annál jobban érzem viszont, mekkora veszély fenyegeti ismét iskolai énekoktatásunkat. A kronológiai pontosság kedvéért azt is el kell mondanom, hogy éppen elkészítettem az új gimnáziumi tankönyvet, amikor kiderült, hogy az 1987-től életbe lépő új tanterv megszünteti a gimnáziumok IV. osztályában az énekórákat, az általános iskola VIII. osztályában pedig az eddigi heti két órát másfélre csökkenti. Ez a terv a pedagógusok szempontjából is veszélyes. De nemcsak a közismert, sokat hangoztatott érvekre, a kodályi tézisek igazságára gondolok – persze alapvetően ezekről van szó –, hanem olyan tényezőkre is, amelyek kevésbé ismertek. Ha az óraszámot csökkentik, akkor a tanárok nem tudják kitölteni saját tanításuk keretét s arra

---

¹ Első megjelenés: Élet és Irodalom. Kötetbe szerkesztve: Feuer Mária: Zeneélet. 50 muzsikus műhelyében. (Zeneműkiadó Budapest, 1976)

kényszerülnek, hogy másik iskolában is vállaljanak néhány órát. Tudja, mi ennek a következménye? A pedagógustól mindegyik munkahelyen a maximumot várják, a tanár pedig előbb-utóbb nem tud megfelelni a kettős követelménynek. Ez azért tragikus, mert egyébként is katasztrofális a szakemberhiány. Az úgynevezett Kodály-módszer nagyságát felesleges most újra részletezni, de nyilvánvaló, hogy célját mégis a gyakorlatban: jó, lelkes, sőt megszállott pedagógusokkal lehet megvalósítani.

- *A magyar énektanítási módszer világhírű. Ezt nálunk is tudják, Művelői megbecsültek, sőt, akik kiemelkedően végzik munkájukat, azok azokhoz sereglenek a külföldi vendégek, vagy őket hívják meg, hogy tanuljanak tőlük. A pedagógusok fizetését is rendezték. Mi hát az oka annak, hogy valóban maroknyi a nemzetközileg számon tartott, kiemelkedő tudású pedagógus, és hogy aggasztó az utánpótlás helyzete?*

- Az országos helyzetről nem is merek szólni. Tudja, hogy az éneket tanító pedagógusok igen nagy része nem szakosított tanár? De beszéljünk most azokról, akiknek hivatása az iskolai énektanítás, s akiknek kötelességük lenne, hogy Kodály útmutatását kövessék. Mindenekelőtt azt hiszem, nem anyagiak hátráltatják őket. Persze a pedagógus pályán nem lehet meggazdagodni – még a fizetésrendezés után sem. De nem is sokkal rosszabb a kezdő tanár helyzete a kezdő mérnökénél. És van a pályának talán némi gyakorlati előnye is: például a kötött nyolcórás munkaidőnél szabadabb elfoglaltság és a hosszú vakáció. Ismétlem: nem anyagiak miatt állunk rosszul az utánpótlással, hanem azért, mert nem kutatják fel azokat a fiatalokat, akik valóban elhivatottságot éreznek.

- *Véleménye szerint tehát elsősorban hivatástudat kell ahhoz, hogy valaki jó énektanár legyen?*

- Az is, sőt, mindenekelőtt az, Ne szépítsük: ha hivatalosan nem is, de a gyakorlatban az ének melléktárgy. S ha az énektanár nem harcolja ki kollégái elismerését és nincs ereje megküzdeni a gyerekek odaadásáért, akkor mindegyik tárgy fontosabb lesz az övéénél. Ne higgye, hogy szakmai elfoglaltság szól belőlem: a vizuális nevelés helyzete sem kedvezőbb, s így azt hiszem, az esztétikai érzék fejlesztése főleg az irodalomtanárookra hárul. Mindez persze a gimnáziumokra vonatkozik, ahová a tizennégy-tizennyolc éves korosztálynak csak körülbelül a húsz százaléka jár. A szakmunkásképző iskolákban ennél is rosszabb a helyzet. Tudom, a matematika, a fizika az általános műveltséget adó tárgyak legalább olyan fontosak, mint a zene, s legföljebb azt tudnám ajánlani, ha csökkenteni kell, hogy más órák tágasabb keretéből őrizhessük meg a negyedikesek énekóráját. De miért kell csökkenteni? Miért beszélünk túlterhelésről abban az életkorban, amikor a fiatal a legjobban bírja, sőt igényli a terhelést? És Kodály országában kell mondanom, hogy az énekóra éppen ellensúlyozza a terhelést?

- *Nem gondolja, hogy a tanár harcának eredményessége nemcsak az ő személyén, hanem környezetén, tanártársain, igazgatóján is múlik?*

- Bizonyára igen. Mégis bizonyos vagyok benne, hogy az igazi, a megszállott pedagógus el tudja hitetni a környezetével, hogy mellőzött tárgya nemesít. Végeredményben ez a hit dönti el: jó tanár-e az illető, képes-e tovább vinni Kodály örökségét. Mert Kodály tanításának sikere a pedagógusokon múlik: megutáltatni is lehet az éneket, ha rosszul tanítják. Az iskolai énektanítás nemzeti büszkeség nálunk, de azt hiszem, inkább azt kellene végig gondolnunk: mi lesz, ha már nem is melegít a nemrégiben még lángoló kodályi tűz. Az előbb hitről beszéltem. A tanár szuggesztivitásán múlik, hogy képes-e élményt szerezni a gyerekeknek,

képes-e oly módon átadni a zenei ismereteket, hogy tanítványai átéljék a zenélés semmihez sem hasonlítható örömét. Ugye nem veszi szerénytelenségnek, ha azt mondom, művészet is a mi munkánk: a szépséget csak úgy lehet megsejteni, ha a tanát nem kényszerűen, favágásként - előírásosan ugyan, de hit nélkül látja el feladatát.

- *De hát lehet-e beleplántálni ezt a hitet és - nevezzük nevén: tehetséget - a jövőendő énektanárokbba? Hogyan oldhatók meg az utánpótlás gondjai?*

- Ezen egyre többet gondolkozom. Azt hiszem, az az a legnagyobb baj, hogy a főiskolán tanuló tanárjelöltek (s ez valószínűleg az egyetemek pedagógiai fakultásaira is vonatkozik) valójában nem érznek pedagógiai elhivatottságot, csupán ugródeszkának tekintik tárgyukat valamely más, áhított szakhoz. Úgy gondolják: az a fontos, hogy bekerüljenek az egyetemre, főiskolára, aztán majd átnyergelnek. S ha netán nem nyílik módjuk változtatásra, igazi pedagógus akkor sem válik belőlük. Úgy gondolom, rossz a felvételi vizsgák metódusa. Én a szakmai képességek mellett nagyobb jelentőséget tulajdonítanék a pedagógiai rátermettség vizsgálatának – ezt nem lehet ötperces beszélgetéssel és a középiskolai tanárjellemezése alapján eldönteni. De ha a néhány valóban jó énektanár személyes ügyének tekinthetné az utánpótlás nevelését, ha kihasználhatná tekintélyét és személyes hatását – mert a jó tanár népszerű tanítványai körében –, akkor a maga példájával csábíthatná a pályára növendékeit; s ha apróbb feladatokkal már a gimnáziumi évek alatt pedagógiára nevelhetné őket, akkor évről évre emelkedhetnék a rátermett tanárjelöltek száma.

- *Azzal kezdtem: miért ment el „hivatalosan” a Veress Pálné Gimnáziumból? Azt hiszem, ezek után felesleges megkérdeznem, miért maradt mégis, „nem hivatalosan”?*

- Talán ez ma már közhely, de én ugyanolyan fontosnak tartom a tömeges zenei nevelést, mint a szűkebb körű szakmai oktatást. Nagyon jó, hogy szakiskolában nevelhetek, de nincs annál nagyobb boldogság, mint amikor azok a kócos gyerekek, akiknek a legnagyobb részéből soha nem lesz muzsikuss, olyan szépen, olyan átélten éneklik, hogy Megrakják a tüzet...

FÜGGELÉK

A nyolcosztályos gimnázium jelenlegi óraszámái

Óraterv a kerettantervekhez – 5-12. évfolyam, gimnázium								
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4	4	4	4	4
I. idegen nyelvek	3	3	3	3	3	3	3	3
II. idegen nyelv					3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3	3	3	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek			2	2	2	2	3	3
Erkölcstan	1	1	1	1				
Etika							1	
Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek / Latin örökségünk*	2	2						
Természetismeret	2	2						
Biológia-egészségtan			2	1		2	2	2
Fizika			2	1	2	2	2	
Kémia			1	2	2	2		
Földrajz			1	2	2	2		
Ének-zene	1	1	1	1	1	1		
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1		
Dráma és tánc/Hon- és népismeret*	1							
Dráma és tánc/Mozgókép-kultúra és médiaismeret*					1			
Művészetek**							2	2
Informatika		1	1	1	1	1		
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1					1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3	4	4	6	8
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31	35	36	35	35

* A két tantárgy valamelyikének válásztása kötelező.

** 11-12 évfolyamon a négy művészeti tárgy (Ének-zene, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Mozgókép-kultúra és médiaismeret) kerettanterveiből szabadon választhatóan tölthető fel a Művészetek órakerete.

A hatosztályos gimnáziumok jelenlegi óraszámai:

Óraterv a kerettantervekhez – 5-12. évfolyam, gimnázium								
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4	4	4	4	4
I. idegen nyelvek	3	3	3	3	3	3	3	3
II. idegen nyelv					3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3	3	3	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek			2	2	2	2	3	3
Erkölcstan	1	1	1	1				
Etika							1	
Társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek / Latin örökségünk*	2	2						
Természetismeret	2	2						
Biológia-egészségtan			2	1		2	2	2
Fizika			2	1	2	2	2	
Kémia			1	2	2	2		
Földrajz			1	2	2	2		
Ének-zene	1	1	1	1	1	1		
Vizuális kultúra	1	1	1	1	1	1		
Dráma és tánc/Hon- és népismeret*	1							
Dráma és tánc/Mozgókép-kultúra és médiaismeret*					1			
Művészetek**							2	2
Informatika		1	1	1	1	1		
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1					1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3	4	4	6	8
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31	35	36	35	35

* A két tantárgy valamelyikének választása kötelező.

** 11-12 évfolyamon a négy művészeti tárgy (Ének-zene, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Mozgókép-kultúra és médiaismeret) kerettanterveiből szabadon választhatóan tölthető fel a Művészetek órakerete.

A négyosztályos gimnázium jelenlegi óraszámai

Óratervezet a kerettantervekhez – 7–12. évfolyam, gimnázium						
Tantárgyak	7. évf.	8. évf.	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Magyar nyelv és irodalom	3	4	4	4	4	4
I. idegen nyelv	3	3	3	3	3	3
II. idegen nyelv			3	3	3	3
Matematika	3	3	3	3	3	3
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2	3	3
Erkölcstan	1	1				
Etika					1	
Biológia – egészségtan	2	1		2	2	2
Fizika	2	1	2	2	2	
Kémia	1	2	2	2		
Földrajz	1	2	2	2		
Ének-zene	1	1	1	1		
Vizuális kultúra	1	1	1	1		
Dráma és tánc/Mozgóképkultúra és médiaismeret*			1			
Művészetek**					2	2
Informatika	1	1	1	1		
Technika, életvitel és gyakorlat	1					1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	3	3	4	4	6	8
Rendelkezésre álló órakeret	31	31	35	36	35	35

* A két tantárgy valamelyikének választása kötelező.

** 11–12. évfolyamon a négy művészeti tárgy (Ének-zene, Vizuális kultúra, Dráma és tánc, Mozgóképkultúra és médiaismeret) kerettanterveiből szabadon választhatóan tölthető fel a Művészetek órakerete.

Szakgimnáziumi évfolyamok közismereti és szakmai órakerete

Tantárgyak	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.	9-12. óraszám összesen	13. évf.	13. évf. óraszám összesen
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4	56	-	-

Idegen nyelv (első élő idegen nyelv)		4	4	4	4	556	4	124		
Matematika		3	3	3	3	417	-	-		
Történelem		2	2	3	3	345	-	-		
Állampolgári ismeretek		-	-	-	1	34				
Digitális kultúra		2	1	1	-	144	-	-		
**Művészetek		1	1	1	-	108	-	-		
***Testnevelés		5	5	5	5	695	-	-		
Közösségi nevelés		1	1	1	1	139	-	-		
Természettudományos képzésre (is) fordítandó sáv*	A	Komplex természettudomány		2	2	2	2	278	-	-
	B	Komplex természettudomány		3	-	-	-	108	-	-
		Érettségi tárgyból felkészítésre használható órakeret		-	2	1	2	170	-	-
Szabadon tervezhető órakeret A		2	2	2	3	306	-	-		
Szabadon tervezhető órakeret B		1	2	3	3	306	-	-		
Szakmai tantárgy óraszámai		8	9	8	8	1148	31	961		
Rendelkezésre álló órakeret/hét		34	34	34	34	-	35	-		
Tanítási hetek száma		36	36	36	31	-	31	-		
Éves összes óraszám		1224	1224	1224	1054	4726	1085	1085		

* Az iskola dönt, hogy A vagy a B megoldást választja.

** Az A és B szabadon tervezhető órakeret közismereti és szakmai órára egyaránt felhasználható.

*** A művészeti szakgimnázium művészeti ágazathoz kapcsolódó közismereti óraszám a szakmai óraszámra csoportosítható át.

A művészeti képzési területen a heti óraszám legfeljebb 40 óra. A „Heti órakeret a művészeti képzési területen” és a „Heti órakeret” különbségének felhasználásáról az iskola a pedagógiai programban rendelkezik.

**** Az előadó-művészeti képzések tekintetében (Artista, Táncos) a heti 5 óra testnevelés szakmai óraszámként is felhasználásra kerülhet.

Két éves szakgimnáziumi szakképesítések óratervezési táblázata

Tantárgyak	1/13. évf.	2/14. évf.	1/13-2/14. évf. óraszám összesen
Szakmai idegen nyelv	4	4	268
Érettségire épülő szakképesítés órakerete	31	31	2077
Rendelkezésre álló órakeret/hét	35	35	
Tanítási hetek száma	36	31	
Éves összes óraszám	1260	1085	2345

Nyelvi előkészítő évfolyam óraszámjai a szakgimnáziumban

Tantárgyak	óraszám/hét
Idegen nyelv	18
Testnevelés és sport	5
Digitális kultúra	3
Képességfejlesztés (helyi tantervben meghatározottak szerint)	3
Osztályfőnöki	1
Összesen	30

II.

„*MINDENKI EGYÉRT, EGY MINDENKIÉRT*”²

Késői beszélgetés Ugrin Gáborral*

Dr. Fehér Anikó: A tanár úr születésnapjára koncertjein száz-kétszáz meglett ember, professzorok, igazgatók, mérnökök, orvosok, zenészek vannak jelen. Ilyenkor, az ünneplés végén a tanár úr ad egy avizót és megszólal a kórus...

² Dr. Fehér Anikó: Muzsika a katedrán. Beszélgetés 25 magyar zenepedagógussal. (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest, 2011)

Ugrin Gábor: Ez is azt bizonyítja, hogy a zene egy olyan nyelvezet, amelyet nem érdemes, de nem is lehet elfelejteni. Ezek a drága volt énekkarosok a legszentebb emlékeik közt őrzik azokat a nagy élményeket, amiket a próbákon és a szebbnél szebb koncerteken szereztek. Tényleg csak egy mozdulat kell és felidéződik bennük minden.

Pedig a tanár úr nem mindig kedvesen, inkább szigorúan és nagyon tudatosan vezette a próbákat. Jól tudom, hiszen én is kórustagja voltam...

Ez nagyon nehéz kérdés. Mindig azt az elvet vallottam, hogy nem lehet a mások hátán élösködni. Ha egyszer valaki elvállal egy munkát, amiben alapelv, hogy mindenki egyért egy mindenkiért, akkor nem lehet megsérteni ezt az alaptörvényt. Ha mégis megsérti valaki, akkor nagyon szigorúan próbáltam mindig is érvényt szerezni ennek a követelménynek. Talán ezért voltam néha túl szigorú is. Viszont az is igaz, hogy nem hagytam őket cserben, azért a rengeteg áldozatért, amit hoztak, kaptak is valamit. Soha nem felejtik el, amikor a Máté passiót énekelték Sándor Frigyes keze alatt, vagy a Veres Pálné gimnázium 200 tagú énekkarával a Bárdos koncertet. Ezeket nem lehet elfelejteni, ilyenkor megbocsátják azokat a kilengéseimet, amelyek a próbákon – nem ritkán –előfordultak.

Ez a szigorúság enyhült az idők múlásával?

Azt hiszem, nem. Az elv, amit említettem, továbbra is maradt. Védenem kell azokat, akik megbecsülik magukat a próbákon és szépen, megbízhatóan dolgoznak. Miután heti egy vagy két próba van csak, nagyon komolyan kellett képviselnem a zene érdekeit. Ezért időnként lehet, hogy nem voltam túl szelíd, amikor ezeket sértve éreztem egyesek viselkedése miatt.

Gyulán született, és ott is töltötte a gyermekkorát?

Édesapám vármegyei tisztviselő volt, és egész kis koromban áthelyezték őt Szarvasra. Miután úgymond úri fiú voltam, szokás szerint zenére is tanítottak. Vettek nekem egy jó zongorát és járattak tanárhoz. Csodálatos tanárom volt Tauth Antal, aki az elemi iskolában is tanított, és elképesztően jó zenész volt. Tanítóképzőt végzett, de fantasztikus művészi hőfokon adott elő nagy orgonaműveket, a d-moll toccatát pl. a fűgával^[1] együtt. Kántortanító volt, kisujjában volt az összhangzattan is. A postludiumai most is a fülembe csengenek. Késő romantikus harmóniafűzések voltak ezek, amiket improvizált, és hihetetlen virtuozitással és harmóniai tökéletességgel improvizált. Elképesztő most is számomra. Most is felvetődik a kérdés bennem, hogy hogyan tudott annak idején a tanítóképző ilyen zenei felkészültséget biztosítani a hallgatóinak?

Nemcsak ő volt ilyen tehetséges? Mások is hasonlóan sokra vitték?

Igen. Pl. a Privler igazgató úr, aki szintén tanító volt, szintén nagyszerű zenész, és az elméletet is értette. Apósom nagyon egyszerű származású ember, tanító, de nagyon komoly zenei képzést kapott, mint kántortanító-jelölt. Vajon miért nem lehet ezt napjainkban is elérni? Tauth Antal révén találkoztam én tehát a zenével, aki a katolikus templomban egy nagyon jó két manuálos orgonán játszott, időnként megengedte, hogy orgonálgassak. Amikor államosították az

iskolákat, a kántortanítókat választás elé állították: kántorok maradnak, vagy tanítanak az iskolákban. Ő az iskolát választotta, és a templomban én lettem az utódja. Ott még az együtt éneklés érdekes módon nem ragadott magával engem. Igaz, kórus sem volt. Nem volt egyszerű feladatom, mert a válaszokat a pap énekére kísérettel együtt mindig ugyanabban a hangnemben kellett visszaadni, amiben a pap éppen énekelte.

Van abszolút hallása?

Nincs. Úgy oldottam meg, hogy az egyik manuálon egy rendkívül halk regisztert állítottam be, és amikor a pap énekelte például az *Ite, missa est*^[2]-et, én egy picit megtapogattam a manuált és megfigyeltem milyen hangnemben van. De meg kell, hogy mondjam, nem mindig választotta a C-dürt a tisztelendő úr.

Ez egy jó iskola volt!

Jó bizony, mindenkinek ajánlom! Ezek után mindenki azt gondolta, hogy engem az életkörülményeim eljegyeztek a zenével. Ez így is volt. És azt hitték, hogy ez a pályaválasztásban is érvényesülni fog. De én nem akartam zenész lenni. Abból a szemléletből kiindulva, ami szintén az ilyen úri családokban otthonos, hogy a zenészség nem népszerű pálya. A szülők is inkább javasolták a gyerekeiknek a jogi vagy az orvosi pályát. Miután annak a kornak a gyermeke voltam, úgy gondoltam, hogy én a jogi pályára megyek. Felvételiztem is, de nem vettek fel a származásom miatt. Elmentem segédmunkásnak, vasesztergályos lettem az érettségi után. Volt egy olyan személyi igazolványom – őrzöm ma is – amibe az van beírva, hogy szakképzettsége vasesztergályos, foglalkozása zenetanár. Dolgoztam is mint fizikai munkás, pl. aknavető talpakat kellett gyártanom egy időben. Nem tudtam, hogy az, én csak a rajz alapján csináltam a munkát. Ilyen izgalmas korban éltem. Azután jött egy másik nagy személyiség az életemben, Földeák Erzsébet, akit nemrég temettünk, 95 éves korában. Legyen áldott az emléke! Ő meghallotta a zongorajátékomat és felajánlotta, hogy tanít engem teljesen ingyen. Kérdezte, miért nem megyek én zenei pályára. Ekkor felvételiztem a Budapesti Pedagógiai Főiskolára, fel is vettek 1952-ben énektanár szakra. Ezt elvégeztem, két évig tanultunk a főiskolán, nagyon komolyan. Zongoráztam is, egy Bartók tanítvány, Wertheimer Ilona tanított. Péter Klára volt a szolfézstanárom. A harmadik évben ki kellett menni gyakorló évre vidékre egy általános iskolába. Onnan visszajöve vizsgáztunk módszertanból és pedagógiából. Én Nagybátonyba kerültem, a bányavárosi általános iskolába. Életem sok boldog időszak közül ez volt az egyik. Az egész iskola zenei nevelése rám volt bízva. Hat évestől tizennégy évesig minden gyereket én tanítottam. Aki az éneklésre ki tudta tátani a száját – márpedig hitem szerint mindenki ki tudja – mind benne volt az énekkarban. Nem énekelünk nehéz műveket. Pl. a Kőmíves Kelemen balladát úgy adtuk elő, hogy hátul állt az énekkar, ők énekeltek a történetet, aztán négyszögben állt egy kisebb társaság, az volt a vár, és egy nagyon szép népviseletbe öltözött nagylány volt Kőmíves Kelemenné. Aztán előadtuk a Magyarokhoz^[3] c. kánont is, tisztességes színvonalon. Nota bene a mostani tanárképzésből a gyakorló év is hiányzik.

Emlékszik, mely dallamra énekeltek a Kőmíves Kelelent?

Nemcsak a dallamára, de hosszú szövegének minden betűjére is emlékszem. Vannak dolgok, amiket az ember nem tud elfelejteni. Ilyen pl. az első szerelem. Nekem zenei szempontból ez volt az első szerelmem. Meg népdalcsokrokat énekeltünk, nem voltak ezek nehezek intonációs szempontból.

Ezután Földeák tanárnő azt javasolta, menjek a Zenakadémiára. Felvételiztem. Miután a dirigálásban és a tanításban is volt némi gyakorlatom, felvettek a másodévre. 1955-től 59-ig jártam az énektanárképző és karvezető tanszakra.

Kikkel találkozott itt?

Az összes naggyal. Bárdos tanár úr prozodiát tanított. Ez a tantárgy ma már nincs. A zene és a szöveg összefüggéseit vizsgáltuk.

Karvezetők ebből mit profitáltak?

Ez egy jó kérdés... Mindenképpen Bárdos tanár úr sziporkázó jelenségét. Gát József, Bartók tanítvány, boszorkányos virtuozitással értett a szolfézshez. Az öt ujjával öt különböző ritmust tudott kopogni. Nagyon jó zongorista volt. Breitner Tamás akkor tanársegéd volt, ő is tanított, Ungár Tamás, no meg Vajda Cecília, ő is szédületesen jó tanár volt. Addig legalább háromféle vezénylési módot tanultam. Volt olyan, hogy a 4/4 vezénylésénél a 3. negyed szinte visszakanyarodott az egyhez, aztán olyan ütemrajz, ami nagyon szögletes, mint egy fordított T betű. Végül Vásárhelyi tanár úr tanította meg azt a fajta vezénylést, amit úgy látom, ma már nem sokan őriznek. Ez a mély ütősíki alkalmazása. Nekem fixa ideám, hogy miután csak egy nagyon kis ablakon tudjuk közölni a zenei gondolatainkat a kórossal, nem kellene figyelmen kívül hagyni azt a jelentős teret, amit nem töltünk ki.

Tehát kb. a szem és a mell síkja közti részt használják?

Igen és ez kevés. Le kellene menni a köldökig. Ki kellene használni ezt az ütősíkot is.

Maklári tanár úr tanította ezt nekünk.

Igen? A Szép könyörgést^[4] is mindig mélyről indítottam. Onnan jókat lehet „meríteni”. Vásárhelyi tehát csak ötödéves koromban tanított. Sári Józseffel együtt jártunk Vajda Cecíliához. A műveket nagyon kellett tudni. Ezt nagyon kedvesen és mosolygósan, de könyörtelenül behajtotta. Amikor a műveket felmondtuk, volt egy kedves szava: „szoprán!” – Akkor a szopránt kellett énekelni, a többit zongorázni. Aztán azt mondta: „basszus”... És a zenének folyamatosan szólnia kellett. Ez a fajta számonkérés Vajda Cecíliával megszűnt, mint hallom. Pedig így tényleg szőröstül-bőröstül tudtuk a darabot és ezután lehetett csak dirigálni. Vásárhelyihez először a Molnár Annát^[5] vittem. Meredten nézett engem, mikor befejeztem, annyit mondott: *ejjjh!*

Ez volt a véleménye?

Igen. Meg volt elégedve. Voltak ilyen őszerejű megnyilvánulásai. Ő Svédországban volt koncertmester, de Kodály hazahívta Kecskemétre hegedűt tanítani. Miután Kodály hívta, persze hogy jött. Ilyen ereje volt Kodálynak. Vásárhelyi otthagya ezt a fényűző zenei pályafutást és hazajött a „tyúkólba”, ahogy ő mondta. A zeneiskola udvarán pulykák voltak és figyelték, hogyan tanítok – mondta. És mutatta a pulykák fejtartását. Később Kodály megkérdezte tőle, nem volna-e kedve a Schütz Máté passióját^[6] betanítani és eldirigálni. Volt kedve. Az első időkből teljesen autodidakta módon vezényelt, de a hihetetlen zeneisége akkor is átütött minden mozdulatán. Később Ferencsiknél is tanult. Az alsóbb évfolyamokon tanársegédje a nagyszerű Vajda Cecília volt.

Hogyan tanított Vásárhelyi?

Átütő zeneisége abban az időben szinte példa nélkül állt. Akkor még élt a másik nagy óriás, csak nem vezényelhetett: Bárdos Lajos. Ő akkor már beteg volt. Ádám Jenő is élt még, ők nagyjából egykorúak voltak. Ádám a nagy oratórium estekkel, Bárdos a Cecília kórossal, Vásárhelyi pedig a Honvéd együttesel elképesztő dolgokat produkált. Ez hatalmas hatással volt ránk. Vásárhelyi a XVIII-as teremben tanított, ami akkor még lépcsőzetes volt. A lányok lejjebb ültek, mi fent. Vásárhelyi is fent ült, és egyik cigarettáról a másikra gyújtott. Időnként lejött, ha valami nem tetszett neki és azt mondta: na most akkor megmutatom! Lejött, és cigarettával a kezében megmutatta. Mégis a legjobb időben a legtöbbet tudta megmutatni. Egyfelől, mint művész volt lebilincselő, másrészt olyan találóan tudott megmutatni egy-egy mozdulatot, hogy vitathatatlanná vált a tekintélye. Ő a karvezetés területén ugyanolyan nagy tekintély volt, mint a zenei életben Kodály.

Kik voltak még hasonló nagy hatású tanárok?

Ádám Jenő módszertant tanított. Túl sok emlékem nincs róla, de lobogó hite megmaradt bennem. Mikor elköszönt azt mondta: *tudják meg kedves barátim, maguk pedagógusok mindig a nemzet napszámosai lesznek.*

Így is lett?

Én nem éreztem magam sosem napszámosnak, bár az megesett, hogy az összeesés határán voltam. A népzeneét Járdányi Pál tanította, aki nagy tudású tanár volt, Kodálynak nagyon kedves embere. A rendszerezésről beszélt elsősorban. De keveset énekeltünk vele. Pedig szép hangunk volt: Szesztay Zsolt, Hamvas Anikó, Takács Miklós, Cseszka Edit jártak oda akkor. A szolfézst Hegyi Erzsike tanította, később Szőnyi tanárnő. Tanított még Ligeti György, aki aztán elsőként disszidált a Zeneakadémiáról. Rendkívül kemény, rendszerbíráló mondatai voltak. De hihetetlenül tudta a szakmát. Korálokat harmonizáltunk összhangzattan órán, ami engem nagyon érdekelt. Adott mindig egy korálszerű dallamot, amit otthon meg kellett harmonizálni. Én otthon csináltam vagy tízféle változatot. Kérte, mutassam meg. Kivitem az általam legjobbnak ítéltet. Nézegette egy darabig, majd azt mondta: *Ugrin, ezt nem maga csinálta.* Állítólag olyan lett az arcom, mint a paprika. Megmutattam neki a többi vázlatot. Ő ott az órán átlapozta, és bocsánatot kért. Vagány ember volt. Utána jött Ujfalussy tanár úr, aki

elkápráztatott minket az őrijítő tudásával. Csodaszámba ment. Azt hittük, ilyen nincs is. Egyik osztálytársam meg akarta tréfálni. Lement a könyvtárba és egy korai Haydn vonósnégyes tételből kivett pár taktust, amiben éppen az a fordulat volt, amit tanultunk. Megmondta Ujfalussy-nak a vonósnégyes számát és hangnemét. Ő odament a zongorához és állva eljátszotta. *Erre gondol, kolléga?* – kérdezte. Mindeközben volt egy sajátos arckifejezése: *kicsi vagy te ahhoz, hogy engem megfogj!* – valami ilyesmi. Mindent tudott. Gárdonyi Zoltán is tanított összhangzattant, nagyon alaposan. Nagyon sok szép emlékem van róla. Nála óráról órára kellett készülni, meg is tanította az összhangzattant.

Melyik tanártól tanultak többet? A módszeres, következetestől vagy inkább a lazább, ám különleges személyiségtől?

Nem tudok különbséget tenni, mindkettő imponált. Főként, ha valaki tudott valami rendkívülit, az előtt kalapot emeltünk.

Ki volt ilyen?

Ujfalussy. Szőnyi tanárnő is nagyon fölényesen és imponáló rendszerességgel tanította a szolfézst. Aztán jöttek a művészegyéniségek, Vásárhelyi, és mások. Aki tudta a szakmát, azt nagyon tiszteltük. És nem is tudok most olyant mondani, aki nem tudta volna.

Diploma után hol kezdett dolgozni?

A zuglói Egressy Gábor fiú gimnáziumban még főiskolásként kezdtem tanítani. Nagyon izgalmas volt, amikor a nagy fiúk közé bementem és szembe álltam velük. Akkor is a szentséges népdal mentett meg. A Vidrócki balladát énekeltem el nekik és rögtön meg is tanítottam. Ezt sosem felejttem el. Ez volt a belépőm a pályára. Diploma után meghallottam, hogy a Veres Pálné Gimnáziumban énektanárt keresnek. 1960 –78-ig dolgoztam ott.

Legendás időszak volt ez, ugye?

Ez volt a leglegendásabb 18 év. Ez kezdetben tiszta leánygimnázium volt. Sztojanovics Adrienne tanított ott, azelőtt meg Serényi Emma. Csodálatos időszak volt. Fegyelmezési problémára nem emlékszem.

Később jöttek a fiúk is a Veres Pálnéba. Vegyeskar is lett tehát hamarosan. Csodálatosan énekeltek. Olyan követelményt nem lehetett felállítani, amit nem oldottak meg. Eleinte persze csak népdalt. Mániám volt, hogy népdalt úgy kell énekelni, hogy a levegő megálljon. Nemrég 40 éves érettségi találkozó volt, rákezdtem egy régi énekre, mind fújták velem. Emlékeznek rá.

Pedig van olyan irányzat ma itthon is, amely szerint nem kell a népdal, elavult a szövege, nem mond semmit a ma ifjúságának...

A legnagyobb művészi sikeremet is a népdalnak köszönhetem. Belgiumban történt, fiatal tehetségeket kísértem, Csalogh Gábort és másokat. Volt akkor egy Bartók szimpózium Liègeben, ahol koncertjeiken konferálnom kellett. Miután kórus nélkül voltam, mindig volt egy rossz

érzésem, hogy én nem tudok semmit adni a közönségnek. A gálaesten felálltam és elmondtam, hogy miután itt Bartókról van szó és Bartók meg a magyar népdal elválaszthatatlanok, engedjék meg hogy egy csokorra való magyar népdalt elénekeljek. Jó ötletnek tartották. A gyerekek műsora előtt beszéltem Bartók és a népdal találkozásáról és utána elénekeltem pár népdalt. A reflektorok csak engem világítottak meg, semmit sem láttam, csak egy nagy sötétséget, pedig ott ült a közönség. Én magam mellett éreztem az őseimet. Rázendítettem a *Megrakják a tüzet-re*, a *Körösfői kertek alatt-ra*, kedvencemre, az *A tamási a tamási, a tamási nagy vendéglő de magos* kezdetű dalra. Ennek a harmadik sora gyönyörű: az utolsó három szótag alulról építkezik. Nincs ilyen csodálatos dallam talán sehol. Azt a tapsvihart, amit én ott kaptam, nem felejttem el soha. Még az utánam csodálatosan játszó gyerekek sem tudták elérni azt a hőfokot. Ha külföldön társaságban vagyok, és Magyarországról kérdeznak, akkor gyakran azt mondom: énekelek nektek, abból majd megtudjátok milyen a magyar élet. Gyakran mondják, hogy sok a szomorú dalunk. A történelmünk is az volt. Aki tanulmányozza a magyar történelmet, megérti miért ilyenek a dalaink.

Nehéz a gimnáziumi korosztály, testi- lelki baja van a gyerekeknek, sok a gondjuk. Mit lehet velük kezdeni az énekórán?

Népdalt kell nekik tanítani! Itt kezdődik és végződik a dolog. Meg kórust kell szervezni. Nagy hite kell, hogy legyen az énektanárnak. Hinnie kell abban, hogy ami neki szép, az szép másnak is, abban, hogy ez a szép átadható és a másinak erre szüksége van a teljesebb élet reménye miatt. Ha az énektanár tud énekelni, és egy dallal mutatkozik be, nem a nevével, és rábírja őket, hogy a következő órán ők énekeljenek valamit, ők mutatkozzanak be, úgy nyert ügye van.

1963-ban kezdődött a munka a konziban, és így párhuzamosan ment ez a két dolog.

Fasang igazgató úr hívott ide. Színvonalas kórusmuzsikálásra vágyott. Ő ugyanaz a Fasang Árpád volt, aki engem, mint kisgyereket tanított a szarvasi gimnáziumban. Nagyon szeretett és ismert engem, ennek sokszor hangot is adott. Eleinte énekeseket tanítottam szolfézsre, ami nem volt könnyű dolog. Meg a kórust kellett vezetnem. Miután ez egy alapvetően zenei fogantatású intézmény, a muzsikának óriási tekintélye volt mindig is. Senkit nem kellett győzködnöm arról, hogy a zene szép.

A tanár úr nagyon szigorú ember hírében áll, tudja?

Akit kiengedtem a tanulmányaim végén, mind megköszönte a munkámat. Valahogy meglátták a fától az erdőt. Akiket a Zeneakadémiára készítettem fel, azokat fel is vették. Tudom, hogy ez a hírem, és most már ez így is marad. Képzeld el, hogy szemben állok egy 130 tagú vegyeskarral a tornateremben a próbán. Ha csak egy szót is mond egy-egy gyerek, máris elviselhetetlen zaj támad. Mindenképpen meg kell teremteni egy olyan légkört, amely a munkát segíti. Ha valaki vét ez ellen, nincs időm lelkizni vele. Vagy kizavarom, vagy ráförmedek. Nehéz ez. Olyan zenét próbálunk csinálni együtt, amiben sokkal inkább megéri neki részt venni, mint a szomszéddal hülyéskedni.

A következő lépcső 1985, azóta a Zeneakadémia tanára.

Gyakorlati tanítást és módszertant tanítottam. Nagyon szerettem ezt a munkát. Öt éve mentem nyugdíjba onnan, mert akkor megszűnt ez a tantárgy. Ez olyan lehetőség, amikor hosszú életem tapasztalatait megpróbáltam átadni a hallgatóknak. Úgy érzem, ez meg is történt.

Másik nagy vonulat az életében az Ifjú Zenebarátok Központi Kórusa.

1965-ben alakult. Azóta, mint a hamvából megélemedő fönixmadár, mindig életre kel. Most pl. Franciaországba kaptunk meghívást, ez lelkesíti őket. Meg rendezesek a találkozók a régi kórustagokkal. Ezek nagyon megható események.

Volt a tanár úr életében valami olyan zenei jelenség, tett, amit nem kellett volna csinálni?

Az Állami Énekkar. Ott ugyanis nem találtam meg azt az emberi légkört, amelyet az amatőr zenélésben megszoktam.

Bajban van az énekoktatás. Lát-e kiutat?

Feltétlenül. Mélységesen hiszem, hogy az embernek szüksége van zenére. Ha rátermett embert küldünk az osztályba, aki meg tudja énekelteni a társaságot, aki el tudja hitetni, hogy mindennek az alapja, az összejtje a népdal, aki megtanítja énekelni az iskoláját, megtalálta a kiutat. Akkor a többi – a zenei írás-olvasás, a zenehallgatás – „hozzáadatik néktek”. Azon áll vagy bukik minden, hogy az illető hittel tudja-e tolmácsolni és tolmácsoltatni a népdalt. Az iskolákban nem csak képzett tanárookra van szükség, hanem misszionárius lelkületű művészekre is, akik majd a zene örömét is tanítják.

És mi legyen a zenei írás-olvasással? Annak a megtanításához a szakmát kell ismerni...

Minden a tanárképzésen áll vagy bukik. Ez lehetne az első lépés. Csak rátermett ember tanítson. Nem csak éneket, de minden tantárgyat: magyart, tornát is. Nem olyan kétségbeejtő a helyzet, ha a kodályi alapeszméket a végrehajtó hatalom megérti.

Kikre emlékszik vissza legszívesebben a tanítványai közül?

Losonczy Kati, Mészáros Zsike, ők főiskolai tanárok lettek, aztán Hóna Guszti, aki egyetemi tanár lett a Zeneakadémián és azt mondta, nekem is érdemem van abban, amit elért. Tőri Csaba, aki megnyerte a Lantos versenyt^[7], itt, ebben a teremben emelte fel először a kezét. Akiket én ajánlottam a Zeneakadémiára, mind felvették. És lelkes, jó tanárok lettek.

Tanítványai tovább viszik ezt a tüzet!

Mindketten énekelnek a kórusokban, hangszerükhöz is értenek és tanárok lettek. Két kis unokám is van, ők is sok népdalt tudnak. A lelkük tele van napfényvel!

(Fotó: Fidelio)

---

^[1] J. S. Bach: Toccata und fuga in d.

^[2] A misének vége.

^[3] Kodály – Berzsenyi: A magyarokhoz, 1936.

^[4] Kodály – Balassi, 1943

^[5] Kodály, 1936

^[6] 1665

^[7] Lantos Rezső emlékére évente megrendezett karvezető verseny a LFZE-en.

*Ugrin Gábor (Gyula, 1932 – Budapest, 2013) Liszt Ferenc-, Kodály Zoltán- és Bartók–Pásztory-díjas karnagy, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docense, a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola tanára, az Ifjú Zenebarátok Kórusa Liszt alapító karnagya

életének 82. évében hunyt el. A kiváló művésztanárt a Farkasréti temető Makovecz terméből 2013. július 11-én kísérték földi nyughelyére. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán végezte el a karvezetés szakot 1959-ben. Évekig vezette a Csepeli Munkáskórust, a Tatabányai Bányász Vegyeskart, a Fővárosi Énekkart és az Állami Énekkart. Tanított az V. kerületi Szemere utcai fiúiskolában, majd sokáig a Veres Pálné Gimnáziumban. A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szolfézs- és zeneelmélet-tanár volt.

III.

UGRIN GÁBOR YOUTUBE FELVÉTELEIBŐL:

Ugrin 80 (26:27)

Ugrin Gábor és az Ifjú Zenebarátok Kórusa 1965 óta.

Passereau: Il est bel et bon (1:06)

UGRIN Gábor - rehearsal, March 22, 2011, Budapest Bartók Béla Secondary School of Music

Kodály: Szép könyörgés (5:23)

A Veres Pálné Gimnázium Berliini kórusának 50 éves jubileumi hangversenye. Részlet a teljes koncertből. Kodály Zoltán: Szép könyörgés. Előadja a K1-es kórus és a K2-es kis része, vezényel: Ugrin Gábor.

Kodály Zoltán: Szép könyörgés (7:43)

A Bartók Béla Konzervatórium és az Ifjú Zenebarátok Egyesített Kórusa, vezényel: Ugrin Gábor 2011. május 27, Avilai Nagy Szent Teréz Plébániatemplom, Budapest Kamera: Várkonyi Viktória (A felvétel részleteket tartalmaz a 2011. március 22-i próbából is)

Bartók Béla: Leánynéző / Courting (1:32)

Fukushima Kodály Choir, Ugrin Gábor